

U četiri knjižna sveska Vam donosimo pojedinačne brojeve časopisa „Hrvatska rosa“ koji već 20 godina bilježi život i događaje hrvatske zajednice u Slovačkoj u neposrednoj vezi s većinskim stanovništvom koje živi u pojedinim hrvatskim općinama u Slovačkoj. Glavni sadržaj pojedinih godina časopisa čine autentične slike i tekstovi koji su popratili značajne kulturne, društvene, ali i političke događaje povezane sa životom ove manjine, a koji su se zbili u zadnjih 20 godina u Slovačkoj i inozemstvu.

34. FESTIVAL HRVATSKE KULTURE u Devínskome Novom Selu

HRVATSKA ROSA

Číslo | Broj 2/2023

Vydáva | Izdava: Chorvátsky kultúrny zväz na Slovensku, člen Chorvátskeho svetového kongresu

IČO 17 327 741 | Hrvatski kulturni savez u Slovačkej, člen Hrvatskog svjetskog kongresa

Adresa redakcie: Hrvatska rosa, Istrijská 68, 841 07 Bratislava-Devínska Nová Ves

Tel.: +421-2-6476 1682, Fax: +421-2-6476 1496

E-mail: jdanicova@gmail.com, www.slovhrvat.sk

Šéfredaktorka: Ing. Jozefína Daničová

Redakčná rada: Mária Broszová, Ing. Jozefína Daničová, Ing. Alena Hrzíčová,

Ing. Radoslav Jankovič, RNDr. Ján Máasz

Layout: Mgr. Art. Mária Čorejová

Tlač: Kníhtlač Gerthofer

Vychádza štvrtročne (marec, jún, september, december)

Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

Registračné číslo: 2837/2002, ISSN 1336-1856

Distribuuje: Chorvátsky kultúrny zväz na Slovensku a chorvátske kultúrne spolky

Ročník XXII. EV 3167/09

Središnji državni ured
za Hrvate izvan Republike
Hrvatske

SADRŽAJ

Strana 4
34. Festival Hrvatske kulture

Strana 16
Obljetna sjednica novosjelskog kulturnoga društva

Strana 18
Veliko slavlje u Čunovu

Dragi naši čitatelji.....3

34. Festival hrvatske kulture.....4

Od kade je došla tambura.....9

Pametna, ljep i potreban poklon za jubilej.....11

Aktualno iz muzeja.....12

Obljetna sjednica novosjelskog kulturnoga društva.....16

Shodišće Čunovceva Celjanskoj Mariji u Kalištrof.....17

Veliko slavlje u Čunovu.....18

Novosienci povidaju.....20

25. međunarodni festival dječihfolklornih ansambala „Lutke u nošnji“.....22

Vijesti iz Hrvatske.....23

VIJESTI IZ HRVATSKE

EUROSONG 2023: ANTIRATNA PJESMA „MAMA ŠČ!“ RIJEČKOG SASTAVA LET 3 IZAZVALA BROJNE REAKCIJE

Riječki sastav Let 3 nastupio je u subotu, 13. svibnja 2023. na velikoj pozornici najvećeg svjetskog glazbenog natjecanja koje se ove godine održalo u Liverpoolu. Nastup riječke grupe Let 3 s pjesmom "Mama ŠČ!" u finalu 67. Eurosonga oduševio je i britansku spisateljicu J.K. Rowling, autoricu knjiga o Harryju Potteru. I'm rarely lost for words (Rijetko kad ostanem bez riječi), kratko je napisala je J.K. Rowling na Twitteru te tagirala Hrvatsku i Eurovision 2023. Čini se da je i slavna autorica knjiga o Harryju Potteru postala fan riječkih rokera koji su svojom pjesmom "Mama ŠČ!" zaludjeli Europu. Predstavnici Hrvatske, grupa Let 3 na Eurosongu je osvojila 13. mjesto, što je zlatna sredina jer je u finalu nastupilo 26 izvođača. Pjesma "Mama ŠČ!" dobila je veliki broj glasova publike što je Letovcima omogućilo takav plasman. Švedska pjevačica Loreen s pjesmom Tattoo pobjednica je ovogodišnje Eurovizije održane u Liverpoolu.

Zanimljivo je da su Riječani osvojili deset puta više bodova publike nego žirija. Ovo je prvi put da je hrvatska pjesma bila u finalu Eurovizije od 2017. godine. Ovogodišnje, 67. izdanje Eurovizije održano je u Liverpoolu, zamjenskom domaćinu jer prošlogodišnji pobjednici Ukrajinci nisu mogli održati natjecanje

u svojoj zemlji zbog ruske invazije. ŠČ (ruski III) pjesma Let 3 o putinovskoj ("Majci") Rusiji, najprimjereniji je estetsko-glazbeni hrvatski odgovor za pjesmu Eurovizije na tekuću rusku agresiju. Brojni su stručnjaci pokušali dešifrirati tekst te su to objasnili na sljedeći način. "Mama" se stalno ponavlja u pjesmi: "Mama kupila traktora, Mama ljubila morona"... "Mama" kao Majka Rusija, a Беларусь (Bjelorus) je inače model traktora... Majka Rusija (pod)kupila Traktor (Bjelorusiju) iz koje je također pokrenuta agresija, i iz koje se zlo također širi (slično godinama "kupuju" koga god mogu... Inače, Putin je nedavno dobio od Lukašenka traktor za rođendan). Ukratko, Majka Rusija voli morona - Putina - malog krokodilskog psihopata, koji prijeti armagedonom, zbog kojeg mali čovjek odlazi u rat. Tako to otprilike lirski vide Let 3, jedini na hrvatskoj sceni koji su na simboličko-sarkastičan način opjevali rusku agresiju koja oblikuje sudbinu Europe. U jednom od intervjua, kad su se pojavili u TV studiju s raketama na kojima je pisalo "Lenjin", izjavili su da je Putin "primjer bahatluka koji misli da je planeta njegova igračka".

TONI MILANOVIĆ

Izvor: HRT (datum pristupa 19.5.2023.)

Izvor: HRT (datum pristupa 19.5.2023.)

DRAGI NAŠI ČITATELJI,

Siglo nam je, nadam se da se mnogi od vas slažu sa mnom, najljepše doba godine, koje nam je nakon duge zime s ljetnim solsticijem donijelo ljetne sunčeve zrake. Priroda se definitivno probudila u novi život, a to je i za nas nova nada. No, to su i novi izazovi za nas. Kulminacija ovog razdoblja solsticija za Hrvate u Slovačkoj je jedan od najvećih, ali i najvažnijih kulturno-društvenih događaja „Festival hrvatske kulture u Slovačkoj“. Ove godine bilježi tradiciju dugu već 34 godine. Za sve naše folklorne ansamble ovaj vrhunski događaj organiziran na razini saveza Hrvata, veliki je izazov da predstave nešto novo, nešto zanimljivo. Međutim, isto vrijedi i za organizatore ove društvene manifestacije. Zahvaljujući našem suor-

ganizatoru, gradskoj četvrti Bratislava-Devinsko Novo Selo, ovogodišnji festival obogaćen je izvrsnim koncertom poznatog hrvatskog pop pjevača Miroslava Škore koji se održao uoči tradicionalnog festivala. Zahvaljujući neposrednom obraćanju ovog vrsnog umjetnika tijekom nastupa publici, a posebno glede sjajnog repertoara prezentiranih pjesama koje poznaje velika većina gledatelja, Miro Škoro stekao je veliku naklonost u Devinskom Novom Selu, što je svakako utjecalo i na tijek druga dva dana festivala. Više o tijeku 34. festivala hrvatske kulture u Devinskom Novom Selu pročitajte u članku autorice scenarija programa i režije Márie Hany.

U ovom broju časopisa sigurno će vas zainteresirati još jedan važan

jubilej „100 liet tambure“ kojim se u svom radu bavi Radoslav Janković mlađi, poznat po svom odnosu i ljubavi prema tamburaškoj muzici. Tamburaška je glazba i kod nas u Slovačkoj stekla svoje ljubitelje, čemu svjedoče naši, kako doma u Slovačkoj, tako i u inozemstvu, uspješni tamburaški orkestri. A upravo je R. Janković ml. jedan je od njihovih osnivača i podupiratelja, angažiran kao voditelj ansambala i kreator individualnih tamburaških nastupa.

I u ovom broju časopisa, osim redovitih rubrika, donosimo članke iz naše povijesti, inspirativne iz perspektive suvremenika o životu u našim selima nekad i sad.

JOZEFÍNA DANIČOVÁ

34. FESTIVAL HRVATSKE KULTURE

Već 34. put susreli su se pripadnici hrvatske manjine u Slovačkoj, njihovi prijatelji i ljubitelji hrvatske umjetnosti, folkloru ili gastronomije u povodu ovogodišnjeg Festivala hrvatske kulture. Ovaj najveći društveni događaj hrvatske manjine u Slovačkoj organizira Hrvatski kulturni savez u Slovačkoj u suradnji s gradskom četvrti Bratislava-Devinsko Novo Selo. Manifestacija je omogućena zahvaljujući financijskoj potpori Fonda za potporu nacionalnih manjina Slovačke Republike i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. 34. festival hrvatske kulture se održao 10. i 11. lipnja 2023. godine na tradicionalnoj lokaciji, u prostorijama župnog centra i dvorišta knjižnice u Devinskom Novom Selu. Za posjetitelje festivala bio je pripremljen bogat kulturni program s nekoliko popratnih manifestacija.

Koncert Miroslav Škoro u Devinskom Novom Selu

Ovogodišnji je festival bio poseban po tome što je uoči samog festivala održan koncert hrvatske pop zvijezde Mira Škore koji je bravurozno otvorio tri hrvatska dana u Devinskom Novom Selu. Spomenuti koncert bio je ne samo vrijedan umjetnički doživljaj već i posebna generacijska veza, gdje su stariji posjetitelji koncerta, oni nekoliko desetljeća mlađi, pa sve do male djece, zajedno uživali u prekrasnim hrvatskim pop pjesmama u nezamjenjivoj interpretaciji Mira Škore

na otvorenom u dvorištu F-centra. Valjda nikome od posjetitelja nije smetala ni kratka ljetna kišica koja je srećom prestala još prije samog početka koncerta. Koncert isprepleten simpatičnim obraćanjem zvijezde večeri Mira Škore kulminirao je nakon otprilike dva sata sjajne glazbene predstave.

Sutradan je, u subotu 10. lipnja u 13:30 sati, otvorena izložba u Muzeju kulture Hrvata u Slovačkoj. Izložba je, kao i cijeli 34. festival, bila posvećena 100. obljetnici tam-

bure na području Gradišća. Sastavni dio ove festivalske ponude bio je iznimno zanimljivo tematsko izlaganje Radoslava Jankovića ml.

S izložbe su se uzvanici preselili u dvorište mjesne knjižnice, gdje je bio bogato pripremljen gastronomski doživljaj. Kušanje vrhunske tradicionalne kuhinje organizirale su sve četiri hrvatske općine u Slovačkoj. Pored štandova pojedinih hrvatskih društava, ponuda je već tradicionalno obogaćena izborom jedinstvenih vina gospodina Huga Černaya iz

Otvaranje izložbe „100 liet tambure“ u muzeju, Radoslav Janković i Stanko Horvat iz Austrije

Hrvatskog Groba, ukusnom ribom devinsko-novoselskih ribara, hrvatskim specijalitetima restorana Plitvice i daškom moderne gastronomije u izvedbi FOOD GURU. Izvrsnu atmosferu ovog događaja svojim su nastupima upotpunili Bizonjski tamburaši, Klapa Rožica i Tamburaška sekcija KUD Nova Zora iz Hrvatske. Osim gastronomske prezentacije, za djecu je u interijeru bila pripremljena i kreativna radionica s proizvodima od filca, što je mališanima bila ugodna zabava.

Predvečer u 17:30 sati na glavnoj pozornici, izgrađenoj u dvorištu susjednog Župnog centra, tradicionalni festivalski džingl otvorio je prvi dio kulturnog programa koji je vodila Nikoleta Hrušková. Na početku su se posjetiteljima obratili velepo-

Kroz povijest tambure vodio je Radoslav Janković ml. zajedno sa svojim bratom

Ponuda tradicionalne hrvatske kuhinje

Novoselsku tradicionalnu „fržonuovu polivku“ su kuhali mladi Novosielci

Zanimljiva za djecu bila je i kreativna radionica

slanik RH u Slovačkoj g. Aleksandar Heina, načelnik gradske četvrti Devinsko Novo Selo g. Dárius Krajčír, predsjednik Hrvatskog kulturnog saveza g. Radoslav Jankovič i zamjenica načelnika gradske četvrti Devinsko Novo Selo gđa. Beáta Janatová. Nakon njihovih govora u programu su nastupili gosti iz Mađarske, Bizonjski tamburaši, KUD Nova Zora iz hrvatske općine Donja Lomnica, domaće klape Rožica i Ravnica, MJD Hrvatski Jandrof te jedinstvena, u sklopu međunarodnog istoimenog projekta novonastala grupacija Klapa Erasmus+. Kraj subotnjeg dana bio je u režiji Čunovskih bečara koji su svojom energijom, zalaganjem i šarmom rasplesali cijelo dvorište Župnog centra, a u kasnijim noćnim satima i prostor izvan njega.

Festivalska nedjelja tradicionalno je započela u novoselskoj crkvi Svetog Duha, gdje je u 11:00 sati održana hrvatska sveta misa. Svečanu liturgiju koju je slavio mjesni svećenik Andrej Kalamen, prekrasnim je glazbenim izvedbama obogatio pjevački ansambl Rosica

Oficijelno otvaranje festivala – Mirjana Vatauk iz Zagreba, Aleksandar Heina, Radoslav Jankovič, Dárius Krajčír

KUD Nova Zora Donja Lomnica iz Hrvatske

MJD Hrvatski Jandrof

Novonastala klapa Erasmus+

skupa sa svojim dugogodišnjim prijateljskim ansablom iz Hrvatske KUD Nova Zora Donja Lomnica. Nakon zajedničkog ručka u režiji novoselskog načelnika, program festivala nastavio se povorkom u nošnji ulicama starog dijela sela.

Oko 15:00 sati su se plesači, pjevači, tamburaši, ali i mnogi drugi prijatelji hrvatskog folkloru odjeveni u prekrasne nošnje okupili ispred ureda načelnika kako bi uživali u jedinstvenoj atmosferi povorke ulicama sela. Iznenađenje za sve sudionike povorke bio je pozdrav dobrodošlice načelnika i pročelnice općinskog ureda Márie Koprdove ispred ureda u tradicionalnoj novoselskoj nošnji, u kojoj su ostali tijekom cijelog nedjeljnog festivalskog programa. Nakon bogate gozbe, svečana povorka je uz pjesmu i ples krenula seoskim ulicama. Povorka je imala tradicionalno zaustavljan-

je na Grbi ispred kuće obitelji Baláž koja je za sve sudionike pripremila bogatu i osvježavajuću okrepku.

Uz pratnju tamburaša, sudionici povorke stigli su nakon manje od sat vremena u dvorište Župnog centra koje je već bilo popunjeno gledateljima koji su čekali otvaranje drugog dijela festivalskog programa. Umjesto festivalskog džingla iz zvučnika, nedjeljni kulturni program je svojom izvedbom himničke pjesme uživo otvorio pjevački ansambl Rosica iz Devinskog Novog Sela. U programu koji je vodila Nina Sović, nastupili su svi trenutno aktivni domaći hrvatski ansambl iz Slovačke. Na pozornici su nastupili ansambl Rosica, folklorni ansambl Črip, Grbarčieta, Ljuljanka i Minijuljanka, T.O. Konjic, Hrvatanka i Čunovski Bečari. Budući da je nedjeljnim programom odjeknula i tema „100 godina tambure

u Gradišću“, kraj programa je pripao zajedničkom nastupu svih domaćih tamburaša koji su zajedno odsvirali dvije poznate pjesme *Od onde smo mi* i *Večeras je naša fešta* uz burnu podršku publike. Nakon završetka kulturnog programa, posjetitelji festivala mogli su uživati u fantastičnoj zabavi u izvedbi grupe Koprive iz Petrovog Sela iz Mađarske.

Sva su tri dana u znaku hrvatske kulture, tradicija, folkloru, gastronomije i međusobnog prijateljstva bila izuzetno uspješna. Oba dvorišta bila su gotovo stalno puna ljudima koji su se dobro zabavljali, što je organizatorima manifestacije najveća nagrada za njihov rad.

34. festival hrvatske kulture je završio, živio sljedeći, 35. festival!

Novoselski oficijelni gosti u tradicionalnoj nošnji

Folklorni ansambl Ljuljanka i Miniljuljanka, Hrv. Jandrof

Folklorni ansambl Črip, DNS

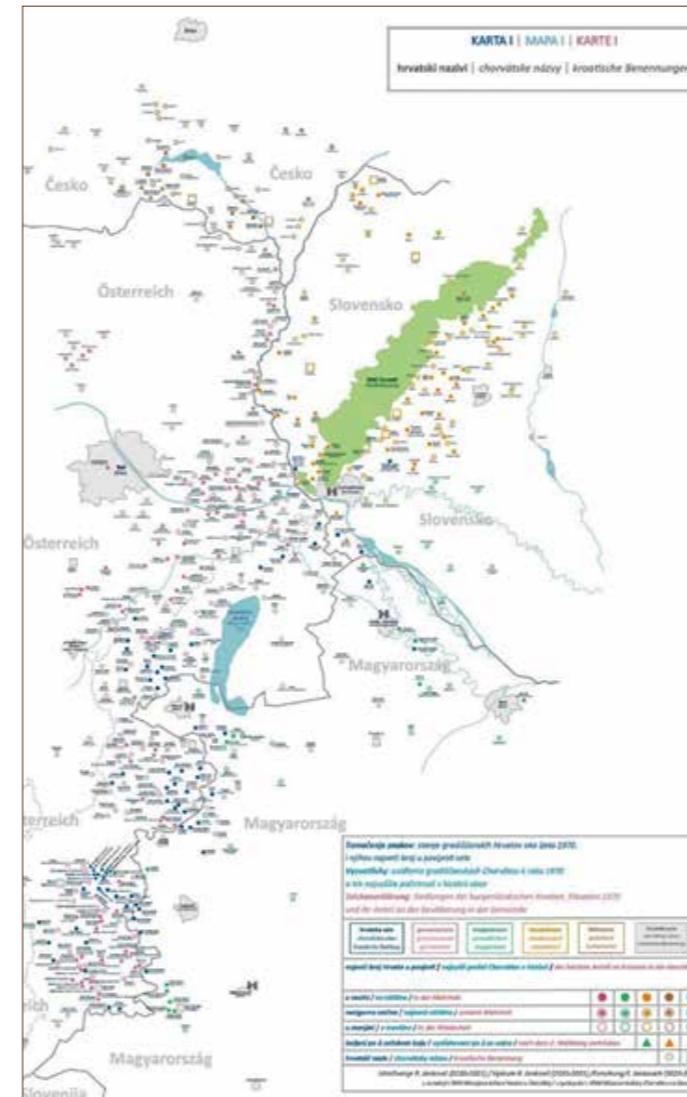

Folklorni ansambl Hrvatanka, Hrvatski Grob

Ansambl Grbarčieta, DNS

OD KADE JE DOŠLA TAMBURA?

Na pitanja “Ča je tambura?” i “Od kade je tambura došla?” su dugo vrime bili različni odgovori, jer ove pitanja idu u jako široku i kompleksnu problematiku. Doklje se svaki tamburaš danas uči da prva Tambura je tambura “Samica” o kojoj ćemo dalje isto govoriti, u kontekstu povijesti Balkanske regije nije sigurno kade napraviti točku i reć da ovde je početak tambure. Ufam se da ov članak će vam objasniti zač ovo nije tako jednostavno pitanje kako se čini na prvi pogled.

U ovom kontekstu vidimo da je tambura relativno novi instrument. Onda mogućnost da je tambura autohtono praslavensko glazbalo ne paše u objektivnu istinu jer i naši Hrvati ovde na sjeveru bi za nju zdavno znali.

Sad se obratimo na prošlost Bliskog istoka, Azije i Mezopotamije 3000 ljet prije Krista. Dominantan instrument u to vrime je bila “Lutna”, žičani instrument s velikim tijelom i kratkim vratom. Uz Lutnu su postojale i modificirane varijante zvane Tanbur. Svaka modificirana varijanta lutne, ča po dužini vrata ili veličine tijela se je tako zvala. Izraz Tanbur ili Tunbur je porijeklom iz današnjeg Sudana i Doline Nila (Gornji Egipt) za vladavine Otomana od 7. stoljeća. Vladavina Otomana je tu važna informacija, jer Vladavina Otomana je bila i na Balkanu. To pomaže ideji da su nam mogli Turci donijest tambure.

Ali to još nije cijela istina. Na Balkanu su u vrime Otomana u 18.–19. stoljeću bili poznati instrumenti kao:

Tanbur sharqi (Šargija)

Tanbur kabir turki, Buzuk

Tanbur bulghari

Tanbur cura i baghlama

Ovi instrumenti su u principu slični i porijeklom su varijanti Lutne o kojoj smo sad govorili.

Danas ako tražimo kade još postoje varijanti od Tanbure najt ćemo instrumente od Zapadne Kine, Indije, Afganistana, Iraka, Perzije i Sjeverne Afrike.

Ako pogledamo instrument Tambur baghlama i cura, ovi su jako slični našoj "prvoj" tamburi tamburi "Samici". Tambura Samica (od riječi "sama" igra sama) je prva solistička tambura na području današnje Hrvatske. Takozvani orkestar u jednom instrumentu. Današnja tamburaška škola govori da ovu tamburu su napravili Hrvati kad su vidili tursku vojsku kako se zabavljaju u slobodnom vrjenu zis sličnim instrumentom. Zato je i Samica dobila drugo ime "Razbibriga". Tako su napravili Hrvati svoj instrument koji je postao dio našeg kulturnog identiteta. Početak Samice opet nije siguran ali povjesničari se slažu da ideja Samice i Tambure je došla od Turka u vrime Otomana na području Balkana. Ipak je i Samica morala proći evolucijom i standardizacijom jer svaki je mogao napraviti Samicu po svojem mišljenju, ako govorimo za žice, pragove i temperirano štimanje. Način sviranja je u glavnom kroz sve žice i sa svakim melodijskim tonom igrač mjenja i harmoniju.

Prvi tamburaški sistem koji se je igrao od 19. stoljeća je bio "Farkaš sistem".

Orkestar s Farkaš tamburami

Slavonska tambura Samica

Tambure su bile jedno- ili dvoglasne i žice su bile ili 4 žice unisono ili na 2 tone u interval čiste kvinte. Ovi instrumenti imaju najbliži ton Tamburi samici. Bisernica ima tijelo kao mala gitara (z live strane prvi instrument) i brač ima okruglo tijelo (instrumenti z djesne strane). Ovi instrumenti su iz današnjeg pogleda nepraktični jer iako su već ur temperiranom štimanju, 2 žice u kvinti ili jednoglasne tambura su preveliko ograničenje za današnju glazbu.

U ljetu 1897 je Pera Ž. Ilić modificirao Farkašev sistem i dodao instrumentom tretu žicu za kvintu dalje i preminjio tambure na troglasne. Ov tamburaški sistem je postao dominantan od ljeta 1930.

Jankovic tambure

Ovi instrumenti imaju 6 žice i to 3 duplicitne u intervalu kvinte. Ovaj sistem je dobio prezime od Slavka Jankovića "Janković sistem" jer on je napravio dodatne dionice. Danas je Janković sistem najrašireniji u Aus-

trijskom dijelu Gradišća. Sličnim smjerom kao Ilić je eksperimentirao Rohrbacher i napravio 4-glasne kvintne tambure. Ove ali nisu uspjele u testu vrjemenom.

Zadnji i danas najraširen tamburaški sistem je početkom 20. stoljeća postao "Četveroglasni kvartni Vojvođanski A-E sistem".

Orkestar Hrvatske radiotelevizije

Za konac sad vidimo ča je tambura i kako se je razvijala u vrjenu jer to je relativno mlada prošlost. Na pitanje od kade je tambura došla tu imamo pitanje kade staviti točku tog početka. Jer ako idemo još dalje u prošlost kao smo šli do 3000 ljet prije Krista i dalje, dojt ćemo do situacije da najdemo pradjeda svih žičanih instrumentov kao Mandolina, Gitara, Balalaika i puno drugih.

RADOSLAV JANKOVIĆ ml.

PAMETAN, LIJEP I POTREBAN POKLON ZA JUBILEJ

Naš kolektivni promicatelj, organizator i informator, časopis naše nacionalne manjine, slavi okrugli jubilej, dvadeset godina postojanja. Predstavlja hrvatsku nacionalnu manjinu u domovini i inozemstvu, ujedinjuje hrvatska društva udružena u Hrvatskom kulturnom savezu u Slovačkoj i elokventno prikazuje život hrvatske nacionalne manjine i njezin doprinos multikulturalnom razvoju Slovačke. Prvi broj časopisa Hrvatska rosa, o kojem je riječ, izašao je u izdavačkoj kući Clara Design Studio u Bratislavi. Priredilo ga je uredničko vijeće pod vodstvom predsjednika Ing. Juraja Cvečka, CSc, glavnog urednika PhDr. Viliama Pokornog i urednice Ing. Jozefíny Čorejovej, a članovi kojega su bili: Mária Broszová, Jure Grebeči, Felicita Hrzičová, Mgr. Vladimír Chribík, PhDr. Jozef Klačka, RNDr. Ján Maász, Dr. Mate Novák.

Časopis Hrvatska rosa cijelo vrijeme izlazi zahvaljujući namjenskim dotacijama Ministarstva kulture SR. Glavni sadržaj časopisa čine autentične slike i tekstovi koji su popratili značajne kulturne, društvene i političke događaje povezane sa životom hrvatske manjine u Slovačkoj i inozemstvu. Ili, drugim riječima, već 20 godina dokumentira život i zbivanja u hrvatskoj zajednici u Slovačkoj, uglavnom u gradskim četvrtima glavnog grada Bratislave. Naravno, tijekom tog razdoblja došlo je do promjene uredništva časopisa, uredničkog vijeća, do poboljšanja dizajna (izdavanje časopisa u boji), povećanja broja stranica. Osnovni sadržaj se nije promijenio, no proširile su se i poboljšale neke rubrike koje donose rezultate lingvističkih, etnografskih i povijesnih istraživanja. Češće se spominju i politički događaji u pradomovini, koji utječu na manjinu i stručno kvalitetnije se piše i o životu hrvatske manjine ne samo u susjednim zemljama (Austrija, Češka, Mađarska), već i u zemljama, u kojima je kasnijim iseljavanjem nastala hrvatska nacionalna manjina.

Od 2014. godine je glavna urednica Ing. Jozefína Daničová. Iz njezine inicijative je, ali i zahvaljujući njezinoj provedbi, nastao poklon za jubilej spomenut u naslovu ovog članka. Opsegom velik, grafički prekrasno uređen i svojom težinom iznimno težak poklon, reizdanje svih brojeva časopisa u četiri sveska. Reizdanje je osiguralo cjelovitost, poboljšalo dostupnost, proširilo broj čitatelja, zamijenilo i stavilo na raspolaganje arhivska izdanja i obično nepotpune knjižnične zbirke. Prvi svezak sastoji se od brojeva časopisa objavljenih od 2002. do 2008., drugi svezak od 2009. do 2013., treći svezak od 2014. do 2017. i četvrti svezak od 2018. do 2021. godine. Sačuvan je format časopisa, ali je kvaliteta papira, uveza, tiska i boja neusporedivo bolja. Hvala, gospođo glavna urednice! Kod kuće imamo zanimljivo i u mnogočemu poučno štivo.

JOZEF KLAČKA

EDUKATIVNI PROGRAM ZA DJECU „USKRS DOLAZI...“

Sadašnji Uskrs po mnogočemu se razlikuje od onog u prošlosti. Što je zapravo Uskrs? Kako se promijenilo značenje ovih uskrsnih blagdana? Koje su se tradicije držale nekad a koje od njih su nam i danas poznate? Po čemu su uskrsne tradicije hrvatske manjine u Slovačkoj slične ili različite?

Sve to su osnovnoškolci mogli naučiti tijekom edukativnog programa „Uskrs dolazi...“ koji smo za njih pripremili u muzeju. Djeca nisu samo slušala, već su aktivno sudjelovala u raspravi, postavljala pitanja, uspoređivala i na kraju kroz kreativnu aktivnost učvrstila nova znanja o proljetnom razdoblju, povijesti, ali i današnjem obliku Uskrsa. Sva su djeca bila vrlo spretna i zahvaljujemo njima i učiteljicama na sudjelovanju u našem edukativnom programu.

AKTUALNO IZ MUZEJA

IZLOŽBA „FERDINAND TAKÁČ – SVEČENIK, KNJIŽEVNIK, POLITIČKI ZATVORENIK“

6. travnja 2023. godine obilježili smo 10. obljetnicu smrti značajne ličnosti slovačkih Hrvata, Ferdinanda Takáča (27. lipnja 1920., Hrvatski Grob – 6. travnja 2013., Bratislava).

Ferdinand Takáč, katolički svećenik hrvatskog podrijetla, redovnik – isusovac, politički zatvorenik, književnik i prevoditelj, unatoč teškoj sudbini, pridonio je izgradnji kulturnih odnosa između Slovačka i Hrvata. Preveo je nekoliko desetaka knjiga s hrvatskog na slovački jezik i izradio opsežan hrvatsko-slovački rječnik te rječnik hrvatskoga govora u Hrvatskom Grobu. Za svoj životni rad, pored ostalog i za rad u korist hrvatske manjine, dobio je više priznanja, kao i počasni doktorat Sveučilišta u Zagrebu. Dio njegove ostavštine je dijelom muzejske zbirke SNM-a – Muzeja kulture Hrvata u Slovačkoj. Muzej je ovom prigodom reprizirao izložbu „Ferdinand Takáč – svećenik, književnik, politički zatvorenik“ koja dokumentira njegov život i djelo. Uz stručno vodstvo, izložbu su razgledali i prisjetili ga se učenici škola iz njegovog rodnog Hrvatskog Groba. Izložba je bila otvorena za javnost do 26. svibnja.

NOĆ MUZEJA I GALERIJA 2023

Noć muzeja i galerija je svakogodišnja međunarodna manifestacija koja se održava povodom Međunarodnog dana muzeja (18. svibnja).

Tijekom ove manifestacije koja se ove godine u Slovačkoj održala u subotu 13. svibnja 2023., muzeji, galerije i druge kulturne ustanove posjetiteljima nude raznovrstan program i, po običaju, otvorene su do kasno navečer ili čak noću.

Već tradicionalno je u manifestaciji *Noć muzeja i galerija* sudjelovao i SNM-Muzej kulture Hrvata u Slovačkoj. Osim individualnih i stručno vođenih obilazaka stalnih postava i zabavnih materijala za obitelji s djecom, ovogodišnji program upotpunila je i kratkotrajna izložba Ferdinand Takáč – svećenik, književnik, politički zatvorenik. Pored toga, čitatelji su u sklopu Burze knjiga u muzeju mogli nabaviti zanimljive publikacije.

Posebice ovom prigodom posjetitelji muzeja mogli su doživjeti jedinstvenu prezentaciju zubiju vunastog mamuta (*Mammuthus primigenius*), pronađenih u okolici Devinskog Novog Sela. O kurioznom pronalasku zubiju govorila je sama nalaznica Branislava Kraváriková. Na to se stručnim predavanjem *Mamuti u Slovačkoj i njihova*

va dokumentacija u zbirkama SNM-a – Prirodoslovnog muzeja nadovezala RNDr. Anna Ďurišová, kustosica SNM-a – Prirodoslovnog muzeja u Bratislavi. Muzej je bio otvoren do 10 sati navečer.

Manifestacija je kod nas, ali i u drugim ustanovama, bila vrlo posjećena, na čemu se zahvaljujemo i veselimo se sljedećim godinama Noći muzeja i galerija.

Zub vunastog mamuta pronađen u okolici Devinskog Novog Sela

Predavanje RNDr. Anni Ďurišovej na temu *Mamuti u Slovačkoj...*

IZLOŽBA OSNOVNE UMJETNIČKE ŠKOLE

SNM-Muzej kulture Hrvata u Slovačkoj svake godine daje prostor mladim umjetnicima s likovnog odjela Osnovne umjetničke škole u Devinskom Novom Selu kako bi svoje umjetničke radove predstavili javnosti. Izložba je ponudila raznolik izbor kreativnih tehnika i tematskih područja, a svoje su radove predstavili učenici svih dobnih kategorija.

Izložba je svečano otvorena 29. svibnja u nazočnosti nastavnika, učenika, članova obitelji i ljubitelja umjetnosti. Za glazbeni dio pobrinuo se muzička grupa Istropolis Concert Band. Izložba je bila otvorena za javnost do 13. lipnja 2023. godine.

Za prekrasnu izložbu zaslužni su učenici i nastavnici Osnovne umjetničke škole Istrijská čije su strpljenje, kreativnost i vještina pretočeni u visokokvalitetne radove, kao i kvalitetu same izložbe koja je svake godine sve veća. Cijela izložba imala je izvrstan odaziv i našim posjetiteljima uljepšala proljetne mjesece.

Muzički sastav Istropolis Concert Band pratio otvorenje izložbe

Izložba u muzeju je imala izvrstan odaziv

IŠTO LJETI?

Ni u nadolazećim ljetnim mjesecima muzej neće spatati, a za posjetitelje je pripremio raznovrstan program. Osim obilaska stalnih postava i tradicionalnih komornih koncerata, organiziranih u suradnji s Istra-centrom, posjetitelje očekuje i izložba „Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine Slovačke“. Izložba će ponuditi izbor elemenata nematerijalne kulturne baštine uvrštenih na ovaj popis, kao npr. drotarstvo, modrotisk, slatki pekarski proizvod od dizanog tijesta zvan „skalicky trdelnik“, ali i možda manje poznatih elemenata poput tradicionalnog lutkarstva u Slovačkoj ili označavanja turističkih ruta. S izložbom su kao po-

U prošli broji smo informirali čitatelje o najnovijim akvizicijama SNM-a – Muzeja kulture Hrvata u Slovačkoj. Danas ćemo malo o tome, što se događa s predmetima kad stignu u muzej.

Osim osnovnog čišćenja vrlo je važna stručna obrada predmeta zbirke. Nakon prijema u zbirku muzeja, predmet se upisuje u kronološku evidenciju i dodjeljuje mu se broj akvizicije. Zatim se predmet mjeri, opisuje i slika u sigurnosne i znanstvene svrhe i procjenjuje se njegovo fizičko stanje. Fizičko stanje predmeta redovito se provjerava i predmeti se po potrebi šalju na stručnu obradu – konzervaciju ili restauraciju. Nakon osnovne obrade predmet se pohranjuje u arhivu. U sljedećem koraku stručne obrade nastojimo saznati što više podataka: o bivšim vlasnicima predmeta, razdoblju njegovog nastanka, načinu uporabe, tehnici izrade, proizvođaču i zanimljivostima vezanim uz njega. Neki od tih podataka već su poznati kada je predmet primljen u muzej, drugi se moraju dodatno otkrivati istraživanjem. Slike kao i utvrđeni podaci dio su dokumentacije predmeta zbirke. Ove se informacije kontinuirano ažuriraju na temelju novih znanstvenih spoznaja, literature i modernih tehnologija.

Naš muzej od siječnja postupno stručno obrađuje zbirku predmeta stalnog postava Povijest i kultura Hrvata u Slovačkoj. Redoviti posjetitelji sigurno su primijetili da neki izloženi predmeti nedostaju. Privremeno smo ih odnijeli upravo radi provjere i stručne obrade.

Neki od predmeta zbirke koje posjetitelji mogu vidjeti u našoj izložbi bili su nepoznatog porijekla. Na primjer knjiga nabožne naravi na hrvatskom jeziku, koja pripada u muzejsku zbirku, a koja je godinama bila bezimena. Međutim, tijekom obrade koja je još u tijeku,

AKTUALNO
IZ MUZEJA

pratni program povezane i dječje kreativne radionice. Krajem ljeta je za obitelji s djecom ponovno pripremljena manifestacija *Razigrani muzej*. Više o ljetnom programu možete saznati na web stranici www.snm.sk ili na Facebook stranici muzeja.

MÁRIA GARANOVÁ KRIŠŤÁKOVÁ
SNM-Muzej kulture Hrvata u Slovačkoj

stručni djelatnici muzeja su nakon dužeg vremena uspjeli utvrditi naziv ove knjige, autora, razdoblje nastanka i njezinog izvornog vlasnika.

Knjiga manjih dimenzija, usprkos znatnim oštećenjima uveza, predstavlja važan element naše muzejske zbirke. Radi se o pjesmarici *Srce Jezuševu molitve i zdihavanja k-presvetemu Srcu Jezuševomu* iz 1902. godine koju je sastavio istaknuti književnik, učitelj i pjesnik File Sedenik. File Sedenik¹ (19. 8. 1832. god., Mali Borištof, Austrija – 16. 6. 1920. god., Pereszteg, Mađarska) je porijeklom bio iz Gradišća. Objavio je nekoliko pjesmarica, školskih udžbenika i književnih publikacija na gradišćanskom hrvatskom jeziku. Radio je u mnogim općinama u Austriji, u području gdje su živjeli gradišćanski Hrvati, a ostatak života proveo je u Peresztegu u Mađarskoj. Ova pjesmarica – molitvenik sadrži osim religioznih pjesama i molitvi i crkveni kalendar te uvodnu riječ samog sastavljača na gradišćanskom hrvatskom jeziku. Prema rukopisnim bilješkama u uvodu knjige, kao i na nekoliko drugih stranica, knjiga je pripadala Juri Treueru, značajnom kroničaru iz Hrvatskoga Jandrofa.

MÁRIA GARANOVÁ KRIŠŤÁKOVÁ
SNM-Muzej kulture Hrvata u Slovačkoj

¹ File Sedenik (Szedenik, Sedenik, Sedenić, Szedenich, Szedenik);

Detalj ženske kabanice

Pjesmarica Srce Jezuševu iz 1902. godine

Naslovna stranica knjige Srce Jezuševu

Veći predmeti stručno se obrađuju direktno u muzeju

OBLJETNA SJEDNICA NOVOSJELSKOG DRUŠTVA

Početkom svake kalendarske godine članovi Hrvatskog kulturnog društva u Devinskom Novom Selu tradicionalno se sastaju na Godišnjoj skupštini koju organizira mjesno društvo, kako bi svi zajedno ocijenili pojedinačne aktivnosti i rad izvršnog odbora društva tijekom protekle godine i upoznali se s novim aktivnostima koje se očekuju u novoj godini. Ni ove godine nije bilo drugačije. Mjesto ovogodišnjeg susreta novoselskih Hrvata bio je Muzej kulture Hrvata u Slovačkoj.

Zajedničkom himnom otvorena je ovogodišnja Godišnja skupština društva

Predsjednica J. Daničová izvijestila je o rezultatima djelatnosti društva za proteklo izborno razdoblje i o novim zadacima

Prije službenog otvaranja skupštine, koju je vodila potpredsjednica novoselskog društva Mária Hany, svi su sudionici zapjevali našu hrvatsku himnu „Hrvati mi smo si brati“ uz stručnu pratnju novoselskog pjevačkog zbora Rosica. Među službenim gostima bio je i predsjednik Hrvatskog kulturnog saveza u Slovačkoj Radoslav Jankovič i svojim posjetom počastili su nas načelnik Devinskog Novog Sela Dárius Krajčír, voditeljica ureda Mária Koprđová i predsjednik Komisije za kulturu novoselske lokalne samouprave Martin Čorej.

Na početku je riječ uzela predsjednica društva Jozefína Daničová koja je pozdravila sve članove i goste, a zatim je nazočnima detaljno

predstavila godišnji izvještaj o aktivnostima društva za proteklo izborno razdoblje i, naravno, zadatke koji se očekuju ove godine. Na ocjenu predsjednice svojim se govorom nadovezao predsjednik HKS u Slovačkoj R. Jankovič. Načelnik DNV-a Dárius Krajčír u svom govoru također nije štedio riječi priznanja i obećanja podrške u budućnosti.

Posebnost ovogodišnje Godišnje skupštine bilo je svečano predstavljanje društveno značajne publikacije u 4 sveska „20 liet Hrvatske rose“, čije je izdavanje financijski podržala i Gradska četvrt Devinskog Novog Sela. Spomenutu publikaciju predstaviti će vam u ovom broju časopisa u posebnom članku PhDr. Jozef Klačka.

U ime cijelog novoselskog hrvatskog društva koristimo i ovaj medijski prostor i Gradskoj četvrti Devinsko Novo Selo, konkretno gospodinu načelniku, te izražavamo veliku zahvalnost na podržavanju naše aktivnosti, i to ne samo financijskom, već i na svestranoj suorganizacijskoj pomoći.

Na kraju je novoselski pjevački zbor Rosica pod vodstvom Ota Gregora s nekoliko pjesama kulturno obogatio ovogodišnju Godišnju skupštinu Hrvatskog kulturnog društva DNS.

J. DANIČOVÁ

SHODIŠĆE ČUNOVCEV CELJANSKOJ MARIJI U KALIŠTROF (KAISERSDORF, CSÁSÁRFALU)

Vjerniki pred oltarom u Kalištrofu

Prošecija u Kalištrofu

Još nije dobro završilo slavlje posvete renoviranoga kipa svetoga Ivana Nepomuka su se čunovski vjernici spravili putujućoj celjanskoj Mariji u Kalištrof. 40 ljudi je hodočastilo. Čunovce je pratio svećenik Pavol Zafko, ki odlično čita hrvatsku svetu mašu. Otpravili smo se u subotu 27. svibnja popodne u prilično 13:30 a došli smo na mjesto u Kalištrof oko 15:00, to je cirka 120 km od Čunova. Domaćini su nas već čekali i srdačno primili i po kratkom odmoru smo prošecijom otišli iz farofa u crkvu pjevajući „Došli jesmo lipi čas, Marija, pred tvoj obraz“. U 16:00 je počela svečana sveta maša i po maši smo prošecijom pjevajući obašli park ispred crkve. Četiri muži su na nosila nosili kip celjanske Marije. Pratila nas je množina domaćih vjernikov i skupa s nami su pjevali hrvatske marijanske nabožne jačke. Tako smo se

vratili u crkvu i po kratkoj zahvalnoj molitvi smo prošli na agapu, ku su domaćini pripravili u šatoru na farofu.

Malo smo se družili s domaćimi vjerniki i doznali smo, da smo u Čunovu imali kantora/učitelja iz Kalištrofa. Zvao se je Alajoš (Alois) Grubić (*18.01.1888 – +14.04.1912) i bio je u Čunovu jako kratko. U tom kratkom vrimenu se je u Čunovu oženio – 21.02.1911 s čunovkom Johannom Vuk (*26.04.1891), ali kratko nato je umro. Tako kratko, da nije dočekao ni rođenje svoga diteta. Žena njegova Johanna rođena Vuk je dalje živila u Kalištrofu.

Okripljeni na duši i na tijelu smo mi srićno doputovali domom.

JIVE MAÁSZ

VELIKO SLAVLJE U ČUNOVU – POSVETA RENOVIRANOGA KIPA SVETOGA IVANA NEPOMUKA

Kip svetoga Ivana Nepomuka stoji u Čunovu duga vremena i bio je u prilično lošem stanju, taku su Čunovci Marija Broz i Jive Kaušić, oduševljeni lokalpatrioti i funkcioneri HKD-Čunovo imali ideju, kako kip popraviti/renovirati ar je zub časa ostavio debele trake na njem. Tako su Marija organizacijom i Jive svojim talentom kip renovirali. To se je sve dogodilo još pred pandemijom korona virusa pred trimi ljeti. Zbog sigurnosnih mjera nije bilo moguće organizirati slavlje i kip posvetiti, bar je termin već postojao. Mjesni dušobrižnik Marian Červený pozvao je biskupa iz Željezna Egidije Živkovića da pride kip posvetiti. Gospodin biskup je poziv primio i tim razveselio vjernike Čunova. No to se je dogodilo utorak 23. svibnja ove godine. Slavlje je počelo u pet popodne svečanom svetom mašom ku su pratili uz orgulje i tamburaši. Po svetoj maši su se svi otpravili obnovljenomu kipu svetoga Ivana Nepomuka. Po kratkoj molitvi je renoviran kip svetoga Ivana Nepomuka gospodin biskup posvetio. Nakon toga je Jive Maász u kratkom govoru nazočne obznanio o životu Ivana Nepomuka i o povijesti sela u vezi s kipom svetoga Ivana Nepomuka.

Onda se je narod otpravio u farski vrt na malu agapu. Kod agape su mnogi iskoristili priliku govoriti s gospodinom biskupom i bili su oduševljeni prijateljskom atmosferom. Cijela priredba je bila velik doživljaj za vjernike i ufamo se, da će bit u budućnosti dosta prilika za slična slavlja i skupne sastanke.

Malo o povijesti mjesta

Stvarno ne znamo točno kada su kip u Čunovu postavili, u stari karta nije zabilježen. To ča znamo, to je na kipu napisano, da su ga prvi put renovirali va ljetu 1843. Pet ljet kasnije, to je 1848-ga ljeta je Čunovo posjetio Fran Kurelac, poznat hrvatski narodni preporoditelj, ki je hodio po hrvatski seli u našem kraju i zapisivao pjesme. Interesantno je da u Čunovu zapisao, uz druge pjesme, i pjesmu o Ivanu Nepomuku, ku mu je morao jedan od sudionikov posvete kipa u ljetu 1843 recitirati. Evo fotokopija pjesme:

Čunovo.

**Vesel se, Moldava, ti tiha vodica,
Ti si med vodami najglasovitija.
Va tebi je ležal i sveto počival
Dragi kamen jedan: taj presveti Ivan.
Zato se 'zvišuješ i vsim predpostavljaš,
Da ti ni podobno nit morje široko.
Mojzeš je v pustinji Židovskomu ljudstvu
Krez vodu ugasil nesričnu žajicu.
Ali voda ona va visokih gorah
Prestala 'e 'zvirati po Mojzeša smrti;
Ali ti Moldava, potokom kraljica,
Ne prestaješ 'zvirat po smrti Ivana:
Za to ča je Ivan, on presvitli kamen,
Češkoga orsaga va tebi utopljen.
Tebi se dostoji krajina velika,
Za to ča s' prijala svetoga Ivana.
Va te su upale te zvizde nebeske,
Ter su se svitile kot drago kamenje:
Neka se svitiju nam na skradnoj uri,
Ter nas razsvitiju va našoj škurini:
Da se i mi k smrti dobro pripravimo,
Ter svetog' Ivana tamo mi vidimo,
Komu budi hvala i tebi, Moldava. —**

Bilješka autora: Moldava = Vltava

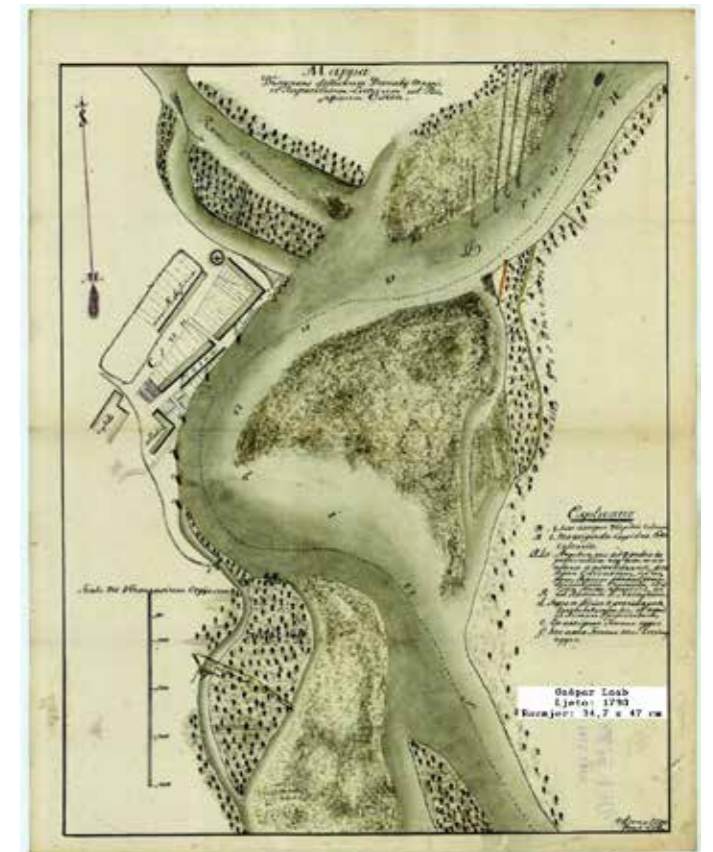
Fran Kurelac je svoj doživljaj s Hrvatima u zapadnoj Ugarskoj (sad bismo rekli Gradišćanski Hrvati) opisao u knjigi „Jačke ili narodne pjesme prostoga i neprostoga Puka Hrvatskoga po župah Šoprunskoj, Mošonjskoj i Željeznoj na Ugrih“. Knjiga počinje putopisom „Iz mojega života i putovanja po Ugrskih Hrvatih“. U knjigi dalje slijedu sabrane pjesme „jačke“. Knjiga je bila tiskana u ljetu 1871 i ima 309 stranica.

Karta iz 1782
Čunovo pred poplavom

Poštovani štitelji moraju i to znat, da je u Čunovu va ljetu 1787 bila velika poplava i Dunaj je poplavio i odnesao pola sela. Sveti Ivan Nepomuk stoji zapravo na mjestu početka sela, takozvane stare place i jedine place tadašnjega Čunova kot se to vidi na karti. Točno na tom mjestu je bilo ušće rosvarskoga rukavca Dunaja u glavno korito Dunaja. Ali u ljetu 1790 već stoji početak novoga sela/place zapisano kot „nova edificia“ ča znači nova gradnja (vidi na karti). Od toga vremena počinje povijest Čunova – novoga Čunova, ar se selo, ili sredina sela, nalazi na drugom mjestu, paralelno sa starim selom. Od staroga sela je ostala samo jedna strana ulice i tadašnji donji kraj. Sveti Ivan je zaštinik ispovjednikov, graditelj mostova i patron protiv poplava. U Čunovu već druge velike poplave u selu nije bilo. Zato hvalimo svetomu Ivanu Nepomuku, da je selo od ove velike nesriče očuvao.

Napisao: JIVE MAÁSZ

Karta iz 1790
Čunovo po poplavi

Ispred sv. Ivanom Nepomukom

NOVOSIELCI POVIDAJU

GRANIČARI

Kad živiš v zapovidanom pásmi, tako si dúžan držat se zakuonov, kí su predpisani državni uredniki. Držat se zakuonov je jáko teško a záto država nasadí adekvátne količine granične vojske, materijala, aj se logističke potrebe. No to se oš ní dost, oš je triba naverbovat pomočnike z civilnoga sektora " PPS a PS VB". Za nas su to bíli ukupno „ izdajice (udavači)" – ljudi druge kategorije . A tí su pázili, neka nás nikakova svínja zamurávska neduojde požerat a z naše stráne su pázili, da se nezinesu voljkakove svinarije za Murávu, ča bi preteško ozliedilo (ubližilo) našu državu. No a zatím, ča su graničari túkli stuotísútjke stupuov, natiezali kilometre pletiva a bodljikave žice, grádili visoke drvene posede, špecialne pásie búde s dvojujimi vráti a oš kade kakuovo špecialno signalno osiguranje. Druga strána takáj ní spála, ní imála žice, ani plote ani ništ takuovo. Támo su u jutro zišli z Mureka dvimie „grenzpolizei" na „vafenrádi" alebo piše a batiráli krúg Muráve tjár do gmájskoga špíca pod tibánjsku škálju. Kad je v Hofitji zazvonilo na „zdrávo puodne" onda su duopili pívce a hajde po tuoj istoj stázi kod su došli, najzád v Muriek. Da su to bíli ljudi pristojni (slušni) o tuom ni riči. Sakúć su pozdrávil, zamaháli, lebo krikli. Mor susieda se šika pozdrávit. No u nás je aj pozdrav bíl pod teškú kaštigú. To je bíla doba, kade je vojkuliko stríčkov

určilo, kdo a kakuovoga pozdrava je vrídan. Nám je bíla sáka ovakuova zápovid aj tako „šuma fuk".

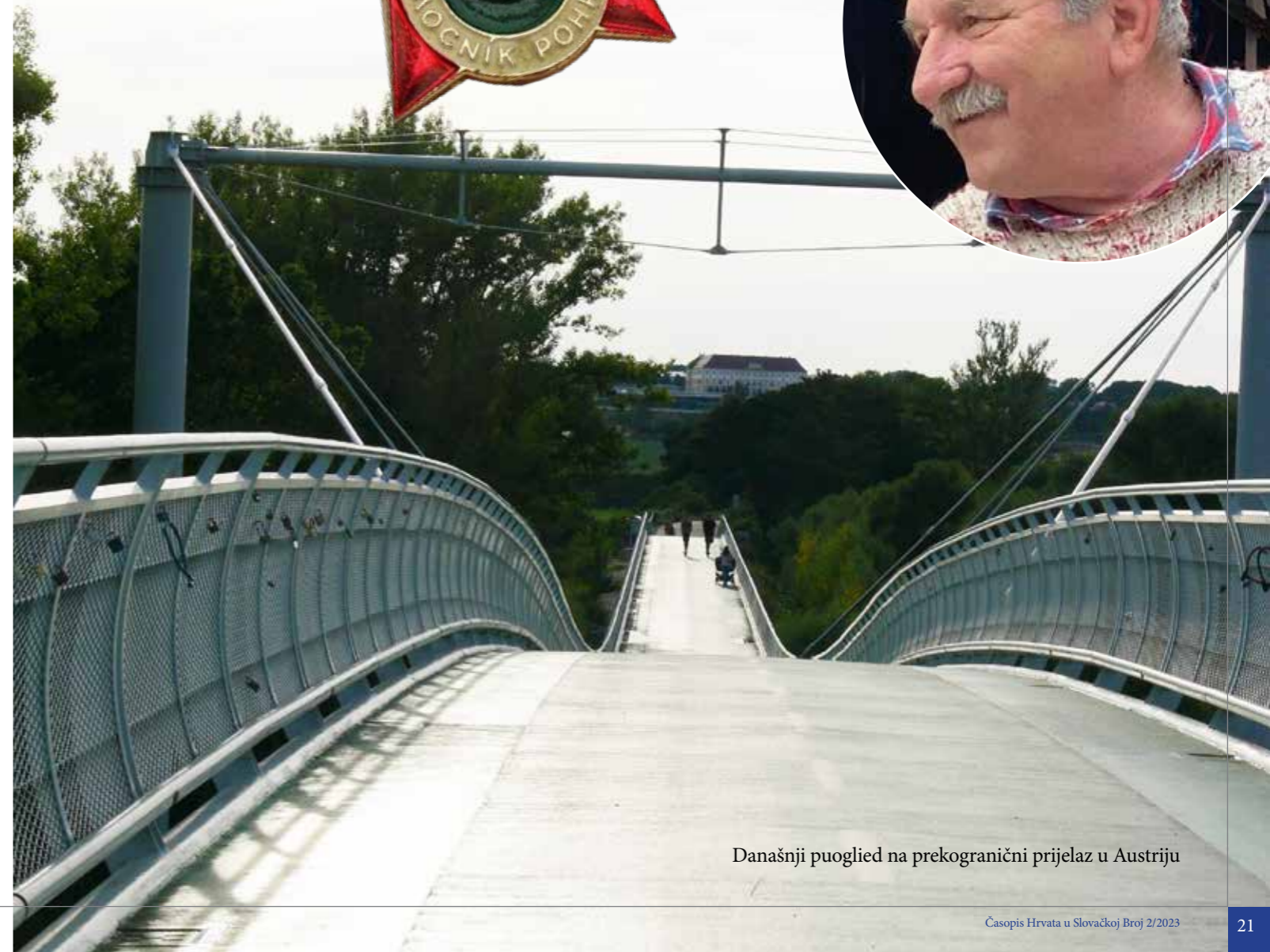
Je právo, da su nas graničari naučili nosit legitimáciu za sáko-ga vrimena, lebo su bíli svemogutji a smili su sekírat ljudi, kade a kako je se njim zamanulo. Znáte, granjičárom je šéfovalo Ministarstvo unutraštva – potieži se s takuovim za prste. Ale su bíli aj takuovi, ča nisu mogli graničare ani steplit na očiju. Dede Díndan – vinogradar su va svuov vinograd hodili dán kod dán. Kuštják za pilíre. Piše, lebo na picigli. V tošnji dvá lipenjáci – másni cibuluovi a vojča samorodjaka od žaje. Vercajh? Kakuov vercajh. Škáre, muotika a škrabák su v budici, aj pánat na viezanje a daštica s nožiem na rizanje špeka. A karača pod okáncem. Podrímat uz vrútje puodne a pred ciestu domuom takáj. Tá zapaklena ciesta domuom.

Kad ur je súnce imálo sega dost, sfúznilo se vaj za Bieč a puočelo se škurit, onda su graničari natiezali tanulinku žicu, tako pedesiet – sedamdesiet cantimetrov visoko a vá tu žicu je stáćilo mrvu zadienut a črljena rahetla je ozorila niebo. Graničari su puočeli norit, „gazíki" břkali kod pšele v najvetjoj znáški a ískáli „narušitela" državne granice. Díndan su vřnuli za branicu muotiku, ča su to s njú po tuoj žici, príprli vráca a jáko oprezno zišli na ciestu, tjar tako oprezno, da su tanku žicu prekinuli. A čiekali, ča bude dálje.

Scenár vrídan špionážnoga romána. Špijún ozoren reflektorí, okružén graničársku vojskú s oštrú municijú. Kontrolírat ní bílo čá, lebo dede nisu pri sebi imáli ani turkiňov list, ne da legitimáciu ale puolag čega pák ima prebižat identifikácia. Kad aj diverzanta vaj odvezú va kasárne pri Ciglienki. Riešenje je došlo od sámoga „narušitela". Mímo toga, da je si sipal piepel na glávu, prisigal, da o ničiem nezna, a kab ga tako odviezli po Miškínu trafikku, támo da tje njim tie papíre dat. Aj je se tako stálo. Graničari su diedu pogrozili, nasieli v auto a prošli buochtat tie svoje plote. A dede? Smijali pod nuos: „Dobri ljudi su tí vojáci. Kako su mi lípo zašuoáli nuoge. Aj zútra bi mogli. No, mor já tju to ur voljkako."

Na Slovínci njihov brát, to su takáj bíli cviet z vrážjega vrčáka. Tetička su dáli embargo na pedesietku vína – to da tje bít na ruodjen dán. Ruodjen dán – jáčka dáleka – žája strášno velika. Na potuoki je okruglic a okruglic. Tie se lípo operú a kuliko vína se zipije, tuliko okruglic se muora dosipat. Da bude demizuon zigliedal netáknut. Na slávni dán ide gazdárice načet pedesietku, no šlauch nejde diblie kod dvajset cánti. Ča je bílo dálje? Točno se nezna, no domíslit ide.

Zapísala: MARTA ŽILOVÁ

Današnji puoglied na prekogranični prijelaz u Austriju

25. MEĐUNARODNI FESTIVAL DJEČJIH FOLKLORNIH ANSAMBALA „LUTKE U NOŠNJI“

Dječji folklorni ansambl Grbarčieta sudjelovao je od 2. do 5. lipnja 2023. na 25. Međunarodnom festivalu dječjih folklornih ansambala pod nazivom Lutke u nošnji. Djeca iz našeg ansambla predstavljala su na ovom festivalu, koji u Slovačkoj ima 25-godišnju tradiciju, hrvatsku manjinu. U pojedinačnim pjevačkim i plesnim nastupima predstavili su se u narodnoj nošnji, u koju je bila odjevena i lutka koju su ponijeli sa sobom kao simbol ansambla i dječje razigranosti. Njezina novoizrađena kopija izložena je u Muzeju lutaka u Stropkovu.

Na festivalu su sudjelovali i domaći ansambli iz tatransko-prešovske regije te gosti iz Češke. Grbarčieta je kao jedini dječji folklorni ansambl na ovoj manifestaciji predstavljao glavni grad Slovačke i istovremeno već spomenutu nacionalnu manjinu. Predstave su se održavale svaki dan na drugoj pozornici, u drugom gradu. Veľká Lomnica, Tatranská Polianka, Hranovnica, Svit, Stropkov.

Dio festivala bile su i spektakularne šarene povorke dječjih folklornih umjetnika ulicama Poprada i Kežmarka, uz svečani doček predstavnika svih sudjelujućih ansambala od strane gradonačelnika tih gradova.

Ovogodišnji 25. Međunarodni festival dječjih folklornih ansambala kulminirao je gala programom tijekom kojeg su pojedini ansambli u dvorištu dvorca u Kežmaroku razmjenjivali svoje lutke.

Sudionici festivala stekli su na ovoj izuzetnoj manifestaciji lijepa i nezaboravna iskustva i to unatoč zahtjevnom programu.

Velika hvala gospođi Moniki Moravčíkovej, koja je svojim rukama i s ljubavlju sašila lutku za naš ansambl. Zahvaljujemo i svim susretljivim i požrtvovnim roditeljima na njihovoj svesrdnoj pomoći.

NIKOLETA GRIESLOVÁ

